

FACTORII DE INFLUENȚĂ ASUPRA MOBILITĂȚII FORȚEI DE MUNCĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Ana TOMCEAC¹, cercetător științific,
Institutul Național de Cercetări Economice, Moldova

JEL Clasificare: J20, J21, J60, J61, J62, J64, R11, R23

CZU: 331.55(478)

Abstract

Actualitatea temei cercetate constă în necesitatea abordării fenomenului de mobilitate a forței de muncă în Republica Moldova. Mobilitatea geografică generează probleme social-economice care au o influență directă asupra economiei naționale și regionale. Scopul cercetării a fost de a studia și analiza experiența străină privind abordările față de problematica și a prezenta o scurtă retrospectivă a situației din Republica Moldova. Metodele principale de cercetare utilizate: logică, analiza și sinteza, sistemică, generalizarea, analiza datelor statistice etc. Baza informațională, teoretică și metodologică a cercetării au servit datele Biroului Național de Statistică. Au fost evidențiați factorii de influență asupra mobilității forței de muncă în Republica Moldova. Concluziile cercetării arată că, dezvoltarea economică, posibilitățile ocupaționale și mobilitatea forței de muncă sunt interconectate economic, demografic și social. Problemele principale sunt următoarele: îmbătrânirea populației, declinul forței de muncă și al educației. Un factor important de influență asupra mobilității forței de muncă constituie dezvoltarea regională. Regiunile slab dezvoltate economic au posibilitățile ocupaționale reduse, fapt ce provoacă inegalitatea socială și dezvoltarea pieței muncii în regiune.

Cuvinte-cheie: piața muncii, mobilitatea forței de muncă, ocupare, șomaj, disparități regionale, indicatori social-economici.

The topicality of the researched topic consists in the need to address the phenomenon of labor mobility in the Republic of Moldova. Geographical mobility generates socio-economic problems that have a direct influence on the national and regional economy. The purpose of the research was to study and analyse foreign experience on approaches to the issue and to present a brief retrospective of the situation in the Republic of Moldova. The main research methods used: logic, analysis and synthesis, systemic, generalization, statistical data analysis, etc. The informational, theoretical and methodological basis of the research served the data of the National Bureau of Statistics. The influencing factors on labor mobility in the Republic of Moldova were highlighted. The research findings show that economic development, employment opportunities and labor mobility are economically, demographically and socially interconnected. The main problems are: population aging, declining employment and education. An important factor influencing labor mobility is regional development. Economically underdeveloped regions have low employment opportunities, which cause social inequality and the development of the labor market in the region.

Keywords: labor market, labor mobility, employment, unemployment regional disparities, social-economic indicators.

Introducere

În ultimii ani, economia Republicii Moldova a fost afectată de schimbări demografice profunde care au contribuit la îmbătrânirea populației și scăderea populației în vârstă aptă de muncă care în 2019 a constituit circa 59,7% din total Populația cu reședința obișnuită față de 62,3% cei în vârstă aptă de muncă din populația înregistrată în 2014 [1]. Schimbările în structura populației pe sexe, vârstă, medii, nivel de instruire, ce au avut loc în ultimele decenii, precum și migrația au determinat pe parcursul 2016-2019 reducerea populației ocupate la nivel de țară cu 12,2 la sută (vezi Tabelul 3). Restructurarea economiei au generat creșterea celor disponibilizați dar, prezența economiei informală absoarbă o mare parte a populației disponibilizată din sectorul economic și social. În 2019, în sectorul informal, au lucrat 16,8% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 23,1% au avut un loc de muncă informal. Din numărul persoanelor ocupate informal salariații au alcătuit 26,0%. În sectorul non-agricol ponderea ocupării informale a constituit 12,2%. Din acest motiv, pe

¹ Ana TOMCEAC, ana.tomceac@mail.ru

piața forței de muncă vor apărea tot mai activ cei care sunt încă menținuți într-o stare de sub-ocupare¹ numărul cărora în 2019 a fost de 34,1 mii, ceea ce reprezenta 3,9% din totalul persoanelor ocupate, demonstrând o creștere față de 2018 cu 0,9% (3,0% din totalul persoanelor ocupate). Totodată, fiecare a 8-a persoană ocupată (12,5%) a declarat că ar fi dorit să schimbe situația în raport cu locul actual de muncă, pe motiv că nu este satisfăcută de nivelul remunerării (situație inadecvată în raport cu venitul). Dat fiind faptul că mobilitatea forței de muncă poate fi analizată ca mobilitatea a individului și mobilitatea generală a forței de muncă în prezenta cercetare va fi analizată mobilitatea forței de muncă la nivel național care este determinată de factori social-economici și demografice, cum ar fi: lipsa locurilor de muncă, salarizarea neadecvată, oportunități de angajare neatractive, formarea profesională neadecvată cerințelor pieței muncii, migrația, etc. Situația specifică pieței muncii la nivel național este rezultatul situației neuniforme a piețelor forței de muncă la nivel de teritoriu.

Mobilitatea forței de muncă. Dat fiind faptul că mobilitatea este o formă de mișcare a forței de muncă asociată cu schimbarea condițiilor economice mobilitatea forței de muncă constituie unul dintre fenomenele dezvoltate cu scopul de a răspunde provocărilor economice. În cazul nostru mobilă este acea parte a forței de muncă care și-a schimbat locul de muncă, profesia sau domiciliul. În cadrul pieței muncii mobilitatea poate fi analizată din mai multe aspecte: *mobilitatea teritorială* - internă (determinată de schimbarea domiciliului, deci cât de ușor este pentru un angajat să se deplaseze între diferite regiuni în căutarea unui nou loc de muncă), *mobilitatea ocupațională* (determinată de capacitatea lucrătorilor de a-și schimba domeniile de activitate pentru a găsi un loc de muncă profitabil sau pentru a răspunde nevoilor de muncă) și *mobilitatea națională a muncii* care se va determina de factori precum educația națională, competențele și regulile pieței muncii. Fiind un mecanism important de reglementare a pieței în ceea ce privește modificările ale ocupării forței de muncă, mobilitatea forței de muncă îndeplinește funcții sociale și economice, care pot contribui la:

- *asigurarea ocupării*, deoarece schimbările în sectorul producției provoacă șomaj;
- *echilibrul pe piața muncii*, deoarece mobilitatea contribuie la corelarea dimensiunii forței de muncă (numărul, structura ocupării și distribuția teritorială) cu dimensiunea sferei productive, cu numărul de locuri de muncă, cu structura profesională, precum și cu distribuția teritorială a acestora;
- *utilizarea eficientă a forței de muncă*, corelarea dimensiunii forței de muncă cu noi schimbări în economie, care asigură nu numai o mai bună angajare, corespondența dintre „ofertă” și „cererea” de muncă, dar și pentru utilizarea eficientă a forței de muncă, respectiv, utilizarea resurselor materiale și umane în economie;
- *creșterea venitului național pe locuitor*, mobilitatea joasă a forței de muncă contribuie la tensiuni sociale precum și nivelul scăzut a venitului pe cap de locuitor;
- în același timp, *mobilitatea demografică* reflectă și corespunde mișcării forței de muncă din regiunile cu surplus de forță de muncă în regiuni cu deficit al acestora.

Modelele europene ce țin de mobilitatea forței de muncă. Piața muncii în țările europene s-a confruntat cu acest fenomen mai devreme decât în Republica Moldova. Având în vedere unele avantaje ale mobilității forței de muncă, pe de o parte, pentru lucrători, inclusiv șomerii, pe de altă parte pentru economie, țările europene chiar își promovează mobilitatea ca fiind unul dintre cele mai eficiente moduri de a răspunde provocărilor globalizării și dezvoltării tehnologice. În 1968 prin Regulamentul Consiliului privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității s-a determinat rolul și funcțiile ale mobilității forței de muncă în cadrul Comunității [2] și anume că: „liberă circulație reprezintă un drept fundamental al lucrătorilor și familiilor acestora; mobilitatea forței de muncă în cadrul Comunității trebuie să constituie unul dintre mijloacele prin care li se garantează lucrătorilor posibilitatea de a-și îmbunătăți condițiile de viață și de muncă și de a avansa pe plan social, contribuind totodată la satisfacerea nevoilor economiei statelor membre”. Totodată, s-a subliniat „legăturii strânse între libera circulație a lucrătorilor, ocuparea forței de muncă și formarea profesională, în măsura în care aceasta urmărește să dea lucrătorilor posibilitatea de a răspunde unor oferte concrete de încadrare în muncă provenind din alte regiuni ale Comunității”. O analiză a mobilității profesionale în țările europene arată modele foarte diferite. Aceste diferențe pot fi rezumate împărțind țările în următoarele trei grupe.

1. *Printre țările cu mobilitate ridicată pot fi atribuite Suedia și Marea Britanie*, unde trecerea de la șomaj la angajare are loc adesea în cazul locurilor de muncă cu salarii mici, mai degrabă decât în cazul locurilor

¹ *Persoane sub-ocupate - persoane care au avut un loc de muncă, al căror număr de ore efectiv lucrate, în total, în timpul perioadei de referință, a fost mai mic de 40 ore pe săptămână, care au dorit și au fost disponibile să lucreze ore suplimentare*

cu salarii mari, dar faptul că nu există fluxuri mari de la locuri de muncă cu salarii mici spre șomajul sugerează că munca remunerată totuși oferă cele mai bune oportunități pentru avansarea în carieră.

2. *Țările în care modelele de mobilitate sugerează o dublă piață a muncii includ: Spania și Polonia.* În ambele cazuri, oportunități de angajare pentru șomerii la locurile de muncă cu salarii mici și lucrătorii angajați pe locuri de muncă cu salarii mici prezintă un risc deosebit de mare de șomaj. Împreună, aceste două evenimente sugerează un segment destul de instabil al ocupării forței de muncă, în care tranzițiile frecvente la și de la locul de muncă pot fi asociate cu instabilitate și oportunități de dezvoltare limitate. Ambele țări au cea mai mare pondere a forței de muncă temporare în Europa și, desigur, aceasta ar trebui să fie legată de rezultatele observate în domeniul ocupării forței de muncă și al mobilității profesionale.

3. *Țările cu o mobilitate profesională relativ scăzută pot fi atribuite Franța și Italia* - unde ocuparea forței de muncă și concedierea de la locul de muncă sunt foarte mici, deoarece în perioada post-criză șansele de a pierde un loc de muncă au crescut.

Ținând cont de cele expuse mai sus Republicii Moldova, conform procesului de mobilitate profesională, poate fi atribuit un loc între așa țările ca Spania și Polonia cu piață dublă a muncii. Astfel, mobilitatea forței de muncă poate fi cauzată de modificări ale cererii de forță de muncă înaintate de întreprinderi sau poate fi cauzată de nepotrivirea calificărilor lucrătorilor și a cerințelor locurilor de muncă. Deci, în condițiile economiei de piață cererea și oferta are un rol principal în mobilitatea forței de muncă.

Forța de muncă în Republica Moldova: trenduri demografice estimate în baza numărul populației cu reședința obișnuită¹. Situația pe piața muncii în Republica Moldova este caracterizată prin cererea nesatisfăcută de forța de muncă și dezechilibrul de pe piața muncii, deficitul de locuri de muncă de calitate, productivitatea joasă a muncii și veniturile mici, declinul forței de muncă în sectorul agricol, utilizarea neeficientă a unor grupuri ale populației pe piața muncii care din rândul său au generat migrația externă de muncă ce constituie o alternativă a șomajului și ocupării informale. Situația creată la sfârșitul 2019-2020 legată de pandemia de COVID-19 va avea efecte semnificative și de durată pe piețele forței de muncă, inclusiv în Republica Moldova cu o scădere mare a nivelului de ocupare precum și impactul negativ asupra structurii ocupării. În trimestrul II 2020 Rata de sub-ocupare s-a dublat față de perioada respectivă a anului 2019 (7,8% față de 3,9%) iar Rata de ocupare s-a redus de la 41,4% în trimestrul II 2019 până la 38,2 % în trimestrul II 2020.

În anul 2019 absolut în toate regiunile republicii au fost înregistrate reduceri esențiale față de anul 2014 a populației în vârstă aptă de muncă în total populație cu reședința obișnuită, precum și creșterea (până la 2018) numărului celor peste vârsta aptă de muncă. În 2019 (vezi Tabelul 1) numărului celor peste vârsta aptă de muncă demonstrează o stopare a reducerii față de anul precedent un motiv fiind creșterea vârstei de pensionare (la bărbați - 63, femei - 58 ani). În perioada 2014-2019 ponderea populației în vârstă aptă de muncă s-a redus de la 62,3% până la 59,5 % în total populație cu reședința obișnuită. Totodată, a fost în creștere continuă ponderea populației în vârstă peste vârsta aptă de muncă. Numărul persoanelor în vârstă de 60 ani și peste la 100 locuitori a crescut în perioada respectivă de la 17,5% până la 20,8%.

Tabelul 1

Populația cu reședința obișnuită pe ani, grupe de vârstă, total pe țară, 2014-2019, mii persoane

Total pe țară	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019/ 2014,%
Grupe de vârstă - total	2 869,2	2 844,7	2 824,4	2 779,9	2 730,4	2 681,7	93,5
Sub vârsta aptă de muncă (0-15 ani)	547,2	542,5	542,5	541,6	539,1	534,6	97,7
Vârsta aptă de muncă (16-56/61ani)	1 786,3	1 755,8	1 725,3	1 669,9	1 611,7	1 595,1	89,3
Peste vârsta aptă de muncă (57/62+ ani)	535,8	546,3	556,5	568,5	579,6	552,0	103,0
Coeficientul îmbătrânirii populației (numărul persoanelor în vârstă de 60 ani și peste la 100 locuitori)	17,5	18,1	18,5	19,2	20,0	20,8	3,3 p.p.

Nota: * pe anul 2019 date preliminare; de la 01.01.2019 vârsta de pensionare a crescut, bărbați - 63, femei - 58 ani.

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică (BNS), <http://statbank.statistica.md>

¹ *Reședința obișnuită este definită ca locul în care persoana a trăit preponderent în ultimele 12 luni indiferent de absentele temporare (în scopul recreării, vacanței, vizitelor la rude și prieteni, afacerilor, tratamentului medical, pelerinajelor religioase etc.).*

Analiza structurii populației active pe grupe de vârste și pe regiuni, confirmă tendințe de îmbătrânire a acesteia. Ponderea cea mai mare este deținută de persoane cu vârsta de peste 45 de ani. Îmbătrânirea populației active are un impact negativ asupra dinamicii forței de muncă ce provoacă capacitatea, mobilitatea ocupațională și reprezintă riscuri pentru implementarea politicilor de dezvoltare economică în regiuni preponderent în mediul rural. Potențialul forței de muncă a Republicii Moldova poate fi demonstrat, în primul rând, prin raportul dintre populația activă și cea inactivă. În prezentul articol baza de analiză forței de muncă constituie Ancheta forței de muncă care, începând cu trimestrul I a.2019, se realizează de către Biroului Național de Statistică conform unui nou plan de sondaj. Aplicarea Metodologiei noi indicatorii privind Forța de muncă - ocuparea și șomajul din 2019 a contribuit la diferența indicatorilor ce caracterizează forța de muncă și ele nu sunt compatibili cu seria de date din anii precedenți. Astfel, modificările operate au generat o ruptură între anii 2018 și 2019. În scopul evaluării impactului modificărilor operate asupra indicatorilor principali privind forța de muncă a fost aplicată metodologie Departamentului de Statistică al BIM (ILOSTAT) care a permis de a recalcula pe metodologie nouă datele anului 2018 și de a permite analiza evoluției indicatorilor principali AFM pe parcursul anilor 2018 și 2019 care sunt reflectate în Tabelul de mai jos. Analiza a confirmat tendința de îmbunătățire situației pe piața forței de muncă în ce privește ocuparea dar concomitent a evidențiat creșterea șomajului în perioada respectivă (vezi Tabelul 2).

Tabelul 2

Evoluția indicatorilor principali AFM în anii 2018 și 2019

	2018	2019	2019 față de 2018, %
Forța de muncă, (populația activă) mii persoane	828,2	919,3	111,0
Populația ocupată, mii persoane	794,1	872,4	109,9
Șomeri BIM, mii persoane	34,1	46,9	137,5
Rata de participare la forța de muncă, %	37,3	42,3	+ 5,0 p.p.
Rata de ocupare, %	35,8	40,1	+ 4,3 p.p.
Rata șomajului, %	4,1	5,1	+ 1,1 p.p.

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică (BNS): Ancheta forței de muncă, <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6617>

În aspect teritorial, 30,6% din populația ocupată activează în municipiul Chișinău. La o diferență relativ mică de 29,8% din total ocupare se situează regiunea de Nord, urmată de regiunea Centru cu 25,0% și regiunea Sud, respectiv, cu 14,6%. Utilizarea numărului populației cu reședința obișnuită a evidențiat reducerea la nivel de țară numărul ocupațiilor cu 12,2 la sută (vezi Tabelul 3). Totodată, reducerea în cauză a demonstrat tendințe deferite în aspect teritorial și o mobilitate teritorială a ocupațiilor în folosul mun. Chișinău.

Tabelul 3

Evoluția populației ocupate în aspect regional, mii. persoane

	2016	2017	2018	2019*	2019 în % față de total ocupați
Total ocupați	993,7	960,8	988,5	872,4	100,0
Mun. Chișinău	262,9	251,5	247,1	266,8	30,6
Nord	292,5	287,3	290,9	260,1	29,8
Centru	281,5	268,4	294,7	217,7	25,0
Sud	156,8	153,6	155,8	127,8	14,6

Nota: * date din 2019 nu sunt comparabile cu date din alte ani.

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică (BNS), www.statistica.gov.md

Conform distribuției populației ocupate după activitățile economice, rezultă că pe parcursul 2016-2019 sectorul agricol a pierdut cercă jumătate din totalul persoanelor ocupate (vezi Tabelul 4). Dar în activitățile non-agricole, în anul 2019 față de 2016, a crescut numărul persoanelor ocupate.

Tabelul 4

Evoluția populației ocupate pe activități economice, mii. persoane

Activități economice	Anii				2019/2016, %
	2016	2017	2018	2019*	
Activități economice - Total	993,7	960,8	988,5	872,4	87,8
Agricultură, silvicultură și pescuit	363,4	341,4	388,6	182,8	50,3
Persoane care produc doar pentru consumul familiei	161,5	160,6	194,4	-	-
Industrie	114,6	107,3	108,4	128,0	111,7
Construcții	48,3	43,4	45,7	61,4	127,1
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; Activități de cazare și alimentație publică	150,3	154,3	143,3	163,8	109,0
Transporturi și depozitare, informații și comunicații	59,7	55,3	54,4	59,9	100,3
Administrație publică, Învățământ, Sănătate și asistență socială	178,8	182,6	176,0	197,5	110,5
Alte activități	78,5	76,5	72,2	78,9	100,5

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică (BNS), www.statistica.gov.md

În sectorul *servicii*¹ au activat în 2019 mai mult de jumătate din totalul persoanelor ocupate (57,3%), în același timp în *industrie* numai 14,7%, inclusiv în industria prelucrătoare 12,1%. Analiza repartizării ocupării după activitățile economice relevă faptul, că sectorul *servicii* predomină în regiunile statistice Centru și Sud, dar în regiunea Nord distribuția populației ocupate după activitățile economice, rezultă că sectorul *agricol* absoarbă circa 40,3% din cei ocupați în 2019. O creștere înregistrată în anul 2019 a activității forței de muncă estimată în baza numărul populației cu reședința obișnuită, a fost mai mult din contul celor din grupa de vârstă 15-34 ani care în 2019 au constituit circa o treime (31,4%) din populația ocupată. Rata de ocupare a demonstrat o creștere anume în grupa de vârstă 15-34 ani (vezi Tabelul 5).

Tabelul 5

Evoluția activității forței de muncă pe grupe de vârstă și regiuni statistice, %

	2016						2019					
	15-24 ani	25-34 ani	35-44 ani	45-54 ani	55-64 ani	65 ani și peste	15-24 ani	25-34 ani	35-44 ani	45-54 ani	55-64 ani	65 ani și peste
Rata de activitate												
Total pe republica	20,8	53,9	64,7	66,8	45,6	12,3	21,2	55,2	61,2	62,2	42,2	7,6
Mun. Chișinău	29,4	67,3	70,8	74,7	44,4	6,8	34,5	69,8	74,8	77,3	47,3	10,4
Nord	23,0	55,0	68,0	67,1	50,9	18,1	22,1	57,4	62,6	65,4	50,6	11,2
Centru	18,5	47,4	61,6	65,2	45,6	13,7	15,5	45,2	52,9	54,9	37,0	4,2
Sud	12,4	40,5	56,5	60,2	40,4	8,7	12,3	40,9	50,9	56,4	34,1	3,6
Rata de ocupare												
Total pe republica	18,5	51,2	62,4	64,6	44,8	12,3	19,0	52,1	58,0	59,7	40,5	7,6
Mun. Chișinău	25,7	63,1	67,2	71,0	42,9	6,8	31,0	66,3	72,0	73,2	46,6	10,4
Nord	20,2	52,5	65,9	64,9	50,2	18,0	20,2	54,4	60,1	63,2	48,4	11,2
Centru	16,6	44,7	59,1	63,3	45,0	13,7	13,4	41,8	48,7	52,9	35,2	4,2
Sud	11,9	39,6	55,5	59,4	39,8	8,7	10,9	38,2	47,5	53,8	32,4	3,6
Rata șomajului												
Total pe republica	11,0	5,2	3,7	3,2	1,9	0,1	10,4	5,8	5,3	4,1	3,9	0,1
Mun. Chișinău	5,8	16,1	5,3	6,0	4,8	3,5	5,0	9,5	5,0	2,8	5,7	5,3
Nord	12,2	4,5	3,1	3,2	1,4	0,1	8,3	5,2	4,1	3,4	4,3	-
Centru	10,6	5,7	4,1	3,0	1,3	-	13,7	7,4	8,1	3,7	4,6	0,8
Sud	4,4	2,3	1,7	1,4	1,5	-	11,1	6,5	6,5	4,7	4,9	-

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică (BNS): Ancheta Forței de Muncă, <http://statbank.statistica.md>

¹ Sectorul *servicii*: Comerț cu ridicata și cu amănuntul; Activități de cazare și alimentație publică; Transporturi și depozitare, informații și comunicații; Administrație publică, Învățământ, Sănătate și asistență socială, și altele.

În ce privește *Indicele de reînnoire a forței de muncă*. Indicele de reînnoire a forței de muncă în această lucrare a fost calculat ca raportul dintre populația tânără cu vârsta cuprinsă între 15-29 de ani și populația adultă cu vârsta cuprinsă între 30-44 de ani (vezi Tabelul 6). Comparând volumul forței de muncă tinere de la începutul vieții active cu volumul forței de muncă în vârstă adultă, putem urmări tendința de dezvoltare a forței de muncă disponibile în viitor. În cazul în care indicele este mai mare decât unul, putem concluziona că există posibilitatea creșterii a numărului de tineri disponibili pe piața muncii, ceea ce contribuie la atragerea investițiilor pentru activități economice alternative. Dimpotrivă, dacă acest raport tinde la zero, există un risc ridicat de reducere a forței de muncă disponibile.

Tabelul 6

Reînnoirea forței de munca (15-29/30-44 ani) pe medii, anul 2019

	Total, mii pers.	15-29 ani	30-44 ani	Reînnoire:15-29/30-44 ani
Total pe republica	919,3	166,1	352,6	0,47
Urban	425,5	89,5	184,0	0,49
Rural	493,8	76,6	168,6	0,45

Sursa: Conform datelor Biroului National de Statistică (BNS): Ocupare și șomaj 2019 (în baza populației cu reședința obișnuită). <http://statbank.statistica.md>

Astfel, Indicele de reînnoire calculat pentru anul 2019 care determină posibilitatea creșterii numărului de tineri disponibili pe piața muncii a demonstrat că în Republica Moldova există un risc mare de reducere a forței de muncă disponibile și mai pronunțat în mediul rural. Situația respectivă poate fi cauzată de diverse efecte atât obiective, cât și subiective legați de procesul de integrare europeană (migrația forței de muncă tinere), dezvoltarea și aplicarea noilor tehnologii care contribuie la încălcarea coeziunii sociale, segmentarea pieței muncii, necorelarea cererii și ofertei forței de muncă, creșterea inegalităților pe plan intern și extern, sărăcia. În aceasta situație un rol important le revine *mobilității forței de muncă* care, în cazul nostru, presupune capacitatea persoanelor apte de muncă de a-și schimba locul de muncă în cadrul pieței muncii, trecând fără restricții sau riscuri, de la un loc de muncă la altul, sau de la un angajator la altul.

Privind factori de influență asupra ocupării (economice, sociale, nivelul de calificare, educație etc.). Din factori care au avut o influență mai pronunțată asupra ocupării pot fi evidențiate investiții străine directe care au înregistrat cele mai mari intrări de capital din ultimii 10 ani. În 2019 investiții străine directe au înregistrat circa 485,2 mil. dolari, majorându-se de circa 3,2 ori comparativ cu 2018 [3]. Concomitent, creșterea numărului întreprinderilor mici și mijlocii (ÎMM) care reprezintă circa 98,6% din numărul total de întreprinderi și acoperă circa 61,2% din numărul total de salariați ai întreprinderilor. De asemenea, o contribuție pozitivă asupra creșterii gradului de ocupare, a fost din contul creșterii ocupațiilor sub forma muncii nesalariale (lucrători pe cont propriu ponderea cărora în total ocupați în 2018 a crescut cu 112,4% față de anul precedent, dar ponderea lucrătorilor familiali neremunerați a crescut respectiv cu 110,5%). Împreună aceasta categorie de ocupați a crescut de la 36,6% în 2017 până la 40,1% în 2018 în total ocupați. Principalele activități economice care au beneficiat de investiții directe din străinătate sunt industria prelucrătoare (23,9%) și activitățile financiare și de asigurări (23,5%) din stocul total de pasive a investițiilor directe sub formă de capital propriu. Alte activități care au atras investitori străini au fost comerțul (16,7%), industria energetică (12,2%), informații și comunicații (9%), transport și depozitare (5,5%), tranzacțiile imobiliare (4,3%).

Astfel, conform cercetărilor savanților în domeniul cauzele care influențează nivelul de ocupare a forței de munca pot fi unite în următoarele grupe:

- *economice*, legate de activitatea economică la nivel național, care poate fi evaluată prin produsului intern brut, venituri reale ale populației, numărul de angajați din economie, etc.;
- *sociale*, manifestate prin venitul din munca, ajutor de șomaj, puterea de cumpărare a venitului, etc.;
- *nivelul de calificare și competențe*;
- *instituționale*, influențate de restricții stabilite în legislația pieței forței de munca;
- *de management pieței forței de munca reflectat în promovarea politicilor active, susținerea creării noilor locuri de munca etc.*

Analiza indicatorilor din Tabelul 7 confirmă o ameliorare a situației economice reflectată prin creștere a Produsul Intern Brut, câștigul real al salariului, reducere a numărului șomerilor oficial înregistrați. Câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională s-a majorat în termeni nominali cu 14,1% față de aceeași perioadă din 2018 și a constituit 7356,1 lei. Totodată, în termeni reali, salariul s-a majorat numai cu 8,9%.

Tabelul 7

Condițiile social-economice, 2015, 2019

Indicatorii	2015		2019	
	Total	în % față de anul precedent	Total	în % față de anul precedent
Produsul Intern Brut, mil. lei	145 753	99,7	210 099	103,6
Numărul mediu salariaților, persoane.	613 526	98,7	613 048	102,4
Câștigul salarial mediu lunar al unui angajat în economia națională, lei	4 610,9	110,5	7 356,1	114,1
Indicele câștigului salarial real, %		100,7		108,9
Numărul mediu al populației cu reședința obișnuită în vârsta aptă de muncă (15-56/61 ani), per.	1771026	98,3	1622990*	98,9
Numărul șomerilor oficial înregistrați (la sfârșitul anului), mii persoane	26,9	129,8	16,6	88,8

Nota: * pe anul 2018; de la 01.01.2019 vârsta de pensionare a crescut, bărbați - 63, femei - 58 ani.

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică (BNS), <http://statbank.statistica.md>

Astfel, cauzele economice nu totdeauna au efectul pozitiv asupra pieței muncii. Având o creștere economică, situația pe piața muncii în Republica Moldova rămâne tensionată din cauza structurii pe vârste și profesii și ofertei de forță de muncă, care nu corespunde cererilor sectorului economic. Având în 2019 o creștere Produsului intern brut (preturi comparabile) cu 103,6% față de anul precedent Rata de participare la forța de muncă a populației de 15 ani și peste se află la un nivel scăzut, doar 42,3% din populația în vârstă aptă de muncă la nivel de țară, sunt implicați în activitatea economică, ce este cu mult sub obiectivul de 75%, stabilit pentru anul 2020 în Strategia Europa 2020 [4]. Concomitent scade numărul mediu salariaților precum și numărul mediu al populației cu reședința obișnuită în vârsta aptă de munca (16-56/61 ani). O tendință de creștere au și veniturile medii lunare disponibile pe o persoană, calculate conform datelor din Cercetările Bugetelor Gospodăriilor Casnice (vezi Tabelul 8).

Tabelul 8

Veniturile disponibile medii lunare pe o persoană și regiuni statistice¹

	2014			2018		
	Venituri disponibile – total, Lei, medii lunare pe o persoană	Activitatea salarială		Venituri disponibile – total, Lei, medii lunare pe o persoană	Activitatea salarială	
		Lei, medii lunare pe o persoană	% fata de total		Lei, medii lunare pe o persoană	% fata de total
Total pe republica	1 735,2	758,4	43,7	2 357,1	1 118,7	47,5
Mun. Chișinău	2 263,5	1 484,7	65,6	3 264,2	2 256,6	69,1
Nord	1 656,1	541,1	32,7	2 131,3	724,9	34,0
Centru	1 530,1	536,7	35,1	2 082,7	837,2	40,2
Sud	1 512,8	517,3	34,2	1 985,6	717,1	36,1

Nota: La baza estimării indicatorilor a fost utilizat numărul populației cu reședința obișnuită.

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică (BNS), www.statistica.gov.md

Principala sursă de formare a veniturilor este activitatea salarială (47,5%), cu diferențieri regionale vizibile. Veniturile populației preponderent au crescut din contul veniturilor salariale (147,5% față de 2014) cu o diferență între regiuni. Cele mai mari venituri salariale au fost înregistrate în mun. Chișinău, pe când cele mai mici - în zona de Sud unde quantumul venitului din activitatea salarială este de circa 3 ori mai mic față de cel obținut în mun. Chișinău. Lipsa surselor de venit în caz de șomaj și inegalitatea veniturilor sunt importante provocări ale mobilității forței de muncă. Analiza datelor statistice privind nivelul de trai al populației în 2019 ne demonstrează că, în funcție de mărimea medie a veniturilor, sub media veniturilor total pe țară (2880,6 lei) sunt situate mai mult de 60% din totalul populației. Veniturile persoanelor din quintila I sunt de 1,7 ori mai mici comparativ cu media veniturilor total pe țară (Tabelul 9).²

¹ Regiunile statistice se deosebesc de regiunile de dezvoltare ele nu sunt unități administrativ-teritoriale și nu au personalitate juridică. www.statistica.gov.md

² Distribuția veniturilor disponibile ale gospodăriilor pe quintile, scoate în evidență decalajul dintre păturile cel mai bine și cel mai puțin asigurate. Quintila I - 20% populația cel mai puțin asigurată, quintila V - 20% populația cel mai bine asigurată.

Tabelul 9

Repartizarea veniturilor disponibile medii lunare pe o persoana, surse de venit și Quintile, 2014, 2018

	I		II		III		IV		V	
	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018
Venituri disponibile – total, lei	934,4	1 293,2	1 273,0	1 753,2	1 596,8	2 158,6	1 951,6	2 653,7	2 922,9	3 927,1
<i>Din care: %</i>										
Activitatea salariale	37,6	34,3	32,8	38,1	36,0	41,4	46,6	47,1	52,8	59,6
Activitatea individuala agricola	19,0	17,7	15,5	13,4	11,4	9,0	8,0	5,9	3,9	2,5
Venit din activitatea individuala non-agricola	5,0	3,4	7,8	5,8	6,3	6,9	7,7	8,1	8,1	5,0
Prestații sociale, total	17,8	23,2	20,9	23,1	20,5	22,2	17,5	19,9	10,9	13,0
Alte venituri	20,6	21,5	23,0	19,6	25,8	20,6	20,0	18,8	24,3	19,9
<i>din care remitente</i>	16,6	18,3	19,9	16,4	21,4	17,2	16,5	14,9	19,3	16,0

Nota: La baza estimării indicatorilor a fost utilizat numărul populației cu reședința obișnuită. Dat fiind faptul că începând cu anul 2019 BNS a modificat metodologia Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice (GBGC), pe un nou plan de sondaj, modificând procedura de calibrare a coeficienților de extindere datele din 2019 nu sunt comparabile cu cele trecute.

Sursa: Biroul Național de Statistică, și calculele Ministerului Economiei. www.statistica.gov.md

Un rol important în situația creată îi revine structurii veniturilor celor nevoiași. Distribuția veniturilor disponibile ale gospodăriilor pe quintile a demonstrat că veniturile salariale celor nevoiași au constituit în 2019 numai 35,5% din total venituri disponibile față de 64,0% în cazul celor asigurați mai bine și invers, o parte destul de esențială îi revine veniturilor din activitatea individuala agricola (17,3% și 2,7% în structura veniturilor). Din vederea mobilității interne a lucrătorilor, analiza a demonstrat că în 2019, numărul total de participanți activi a crescut cu 5 p.p. Pe parcursul anului 2019, și-au schimbat domiciliul în interiorul țării mai mult de 39 mii persoane și numărul plecărilor nu deferă de cel al sosirilor la nivel de țară (vezi Tabelul 10).

Tabelul 10

Mobilitatea internă forței de muncă determinată de schimbarea domiciliului

Perioada/ Grupa de vârstă	Numărul de sosiri, persoane			Sosiri în localități urbane, %	Numărul de plecări, persoane			Plecări din localități rurale, %
	Total	localități urbane	localități rurale		Total	localități urbane	localități rurale	
2015	38 671	19 428	19 243	50,2	38 671	15 767	22 904	59,2
2019	39 039	24 834	14 205	63,1	39 039	16 750	22 289	57,1
inclusiv:								
15-34 ani	18 348	12 025	6 323	65,5	18 348	6 187	12 161	66,3
35-59 ani	16 431	10 228	6 203	62,2	16 431	7 924	8 507	51,8
60 ani și peste	4 181	2 526	1 655	60,4	4 181	2 613	1 568	37,5

Sursa: Biroul Național de Statistică. www.statistica.gov.md

Indicele de mobilitate al populației, în anul 2018, a înregistrat o valoare de 10,9 persoane la 1000 de locuitori comparativ cu 10,1 în anul 2014. Lucrătorii tineri tind să aibă o mobilitate mai mare decât lucrătorii mai în vârstă circa 47% din cei care au schimbat domiciliul în interiorul țării, sunt persoanele în vârstă 15-34 ani. Majoritatea populației din vârstă respectivă (65,5%) a optat pentru stabilirea domiciliului în mediul urban. Fluxurile migratorii din rural în urban dețin cea mai mare pondere în structura migrației interne. Mobilitatea teritorială internă este legată de diferențele regionale în ce privește dezvoltarea economică și situația pieței

forței de muncă. Cel mai înalt nivel a șomajului în 2019 a fost înregistrat în zona Centru urmat de Sudul republicii (vezi Tabelul 11).

Tabelul 11

Disparități regionale în ce privește relația cu piața forței de muncă, 2019

	Rata de activitate	Rata de ocupare	Rata șomajului	Câștigul salarial mediu lunar, 2018	
				lei	2018/2014,%
Total pe republica	42,3	40,1	5,1	6 268,0	153,3
Mun. Chișinău	55,1	52,6	4,6	7 490,0	155,2
Nord	44,4	42,5	4,3	5 259,5	149,3
Centru	35,9	33,6	6,3	5 084,0	152,5
Sud	33,2	31,3	5,8	4 814,7	151,2

Sursa: Biroul Național de Statistică. www.statistica.gov.md

Concomitent, mobilitatea teritorială este un răspuns la diferențele dintre salarii și disponibilitatea locurilor de muncă (de exemplu un angajat în cazul plecării din regiunea de Sud și angajării în Mun. Chișinău are de câștigat în mediu de 1,5 ori mai mult). Dintre factori care influențează mobilitatea teritorială a forței de muncă pot fi denumite și: accesibilitatea la închirierea locuințelor; disponibilitatea transportului public pentru a călători la locul de muncă din rural în mediul urban; reglementări stabilite în legislația pieței forței de muncă. Mobilitatea teritorială ca și cea ocupațională depinde foarte mult de educație și formare a populației. Cu cât o persoană este mai educată și pricepută cu atât ea are șansele mai mari în alegerea locului potrivit de muncă. Un factor semnificativ în determinarea imobilității ocupaționale este competențele și educația corespunzătoare care prevede nu numai calificări standard educaționale, dar și niveluri educaționale ale forței de muncă disponibile în baza cărora poate fi concluzionat dacă pregătirea profesională a forței de muncă reprezintă un risc sau o oportunitate pentru dezvoltarea activităților economice. Astfel, în 2019 populația ocupată a deținut un nivel de instruire destul de înalt, mai mult de o pătrime (28%) au avut studii superioare, 37% - medii de specialitate și secundar profesional (Tabelul 12). Mare parte din cei cu studii superioare (75,7%) sunt ocupați în mediul urban faptul care contribuie la implementarea activităților economice care necesită un grad mai mare de pregătire a forței de muncă.

Tabelul 12

Repartizarea populației ocupate după nivelul de instruire, 2019

Pe grupe de vârstă, medii, sexe	Total, mii persoane	Nivel de instruire, % din total				
		Superior	Mediu de specialitate	Secundar profesional	Liceal, mediu general	Gimnazial
Total	872,4	27,9	14,6	22,7	17,7	17,1
Pe grupe de vârstă						
15-24 ani	56,2	15,1	15,5	21,2	22,8	25,4
25-34 ani	217,5	39,2	10,3	18,5	12,9	18,6
35-44 ani	213,2	32,8	9,8	19,7	16,9	20,6
45-54 ani	199,0	20,1	18,0	29,3	19,3	13,2
55-64 ani	158,6	20,1	21,2	26,0	22,4	9,5
65 ani și peste	27,9	23,6	22,9	15,8	14,7	20,8
Pe medii						
Urban	404,7	45,5	15,2	16,8	15,1	7,0
Rural	467,7	12,6	14,1	27,8	20,0	25,0
Pe sexe						
Bărbați	447,4	23,5	12,1	28,3	17,5	18,1
Femei	425,0	32,4	17,3	16,8	18,1	15,1

Sursa: Biroul Național de Statistică. www.statistica.gov.md

Dimpotrivă, în mediul rural, implementarea activităților economice este limitat deoarece nivelul educațional al forței de muncă disponibile este scăzut: din total ocupați în mediul rural numai 12,6% sunt cu studii superioare. Două treimi din cei cu studii secundar profesional (65,6%) și majoritatea ocupațiilor cu studii gimnaziale (80,4%) activează în mediul rural. Dat fiind faptul că forța de muncă tânără este bine pregătită profesional dezvoltarea slabă a economiei în mediul rural contribuie la reducerea oportunităților de angajare ce provoacă mobilitatea ocupațională rural-urbană și/sau în străinătate. Totodată, nivelul înalt de instruire a populației ocupate demonstrează cererea unei forțe de muncă mai bine instruită și mai bine calificată. Toate

aceste provocări determină fezabilitatea investițiilor în educație și competențe profesionale. Analiza mobilității forței de muncă pe activități a demonstrat că începând cu 2017 în total pe economie (în afară de ramura agriculturii și transportului) ponderea celor angajați prevalează ponderea celor eliberați (Tabelul 13).

Tabelul 13

Mobilitatea forței de muncă, pe activități, % din numărul locurilor de munca

	Angajați	Eliberați	Angajați	Eliberați	Angajați	Eliberați
Activități economice - total	21,9	23,1	24,9	24,4	28,6	26,7
Agricultura, silvicultura și pescuit	29,5	31,8	31,3	32,2	33,9	35,0
Industrie*	26,3	27,4	33,9	30,9	38,7	36,3
Construcții	33,2	37,4	40,1	38,6	45,2	42,2
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	30,3	30,7	35,0	33,3	39,6	32,4
Transport și depozitare	24,3	27,0	26,2	28,3	29,8	31,6
Învățământ	11,0	12,1	13,5	13,3	14,4	14,5
Sănătate și asistența socială	8,8	10,3	12,1	11,7	13,4	12,2

Nota: La baza estimării indicatorilor a fost utilizat numărul populației cu reședința obișnuită. *Industria extractivă, Industria prelucrătoare, Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, Distribuția apei;

** Începând cu anul 2018 datele nu sunt comparabile cu anii precedenți. Începând cu anul 2018 datele includ unitățile economice și sociale și instituțiile bugetare cu 1 și mai mulți salariați. Pentru anii 2015-2017 datele includ unitățile economice și sociale cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați.

Sursa: Conform datelor Biroului National de Statistică (BNS), www.statistica.gov.md

În 2019 numărul locurilor de muncă noi create au demonstrat o scădere față de anul trecut (vezi Tabelul 14) aproape în toate Activități economice, în timp ce locurile de muncă lichidate au scăzut în afară de sectorul „Învățământ”. Totodată, în așa sectoarele ca „Agricultura, silvicultura și pescuit, Învățământ și mai puțin în Construcții, Transport și depozitare inclusiv Sănătate și asistența socială” numărul locurilor de muncă lichidate prevalează asupra celor noi create.

Tabelul 14

Numărul locurilor de munca, numărul angajaților pe program de lucru și Activități economice

Activități economice	2018, unități		2019, unități		Programul de lucru, mii persoane, 2019		
	Locuri de munca noi create pe parcursul anului	Locuri de munca lichidate pe parcursul anului	Locuri de munca noi create pe parcursul anului	Locuri de munca lichidate pe parcursul anului	Total	Complet	Parțial
Activități economice - total	76 547	63 165	58 551	58 104	872,4	817,8	54,6
Agricultura, silvicultura și pescuit	9 939	11 118	8 837	10 748	182,8	172,9	9,9
Industrie*	16 427	12 790	11 170	10 745	128,0	123,4	4,7
Construcții	6 795	5 757	4 878	4 964	61,4	56,7	4,7
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	17 511	9 244	11 749	9 794	163,8	155,6	8,2
Transport și depozitare	2 688	4 108	2 926	3 267	59,9	54,8	5,1
Învățământ	2 932	3 652	2 896	4 245	197,5**	185,8	11,8
Sănătate și asistența socială	3 509	1 901	1 320	1 545			
Alte activități economice	16746	14595	14775	12796	78,9	68,7	10,2

Nota: *Industria extractivă, Industria prelucrătoare, Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, Distribuția apei; Începând cu anul 2018 datele nu sunt comparabile cu anii precedenți deoarece datele includ unitățile economice și sociale și instituțiile bugetare cu 1 și mai mulți salariați.

** Total pe: Administrație publică, Învățământ, Sănătate și asistența socială.

Sursa: Conform datelor Biroului National de Statistică (BNS): www.statistica.gov.md

Totodată, numărul angajaților cu program de lucru complet, a fost estimat în baza sondajului a Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice (GBGC) metodologia căruia a fost modificată. Aplicarea din 2019 a unui nou plan de sondaj și o procedură revizuită pentru calibrarea factorilor de expansiune a dus la faptul că datele pentru 2019 nu sunt comparabile cu anii precedenți. Numărul angajaților cu program de lucru complet au constituit în 2019 circa 94% din total ocupați pe Activități economice. Conform sondajului Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice din cei angajați ocupați cu program de lucru parțial 21,6% sunt ocupați în „Învățământ, Sănătate și asistența socială” și circa 18% sunt ocupați în „Agricultura, silvicultura și pescuit”.

În afară de cele expuse factori de influență dintre alți factori care afectează mobilitatea generală a forței de muncă poate fi salariul, nivelul căruia este scăzut faptul care încurajeze oamenii să își găsească alt lucru inclusiv în străinătate. Astfel, mobilitatea forței de muncă depinde de:

- educație și formare profesională (nepotrivirea sistemului de învățământ cu structura cererii pe piața muncii și eficiența scăzută a pieței serviciilor educaționale), educație și formare profesională (nepotrivirea sistemului de învățământ cu structura cererii pe piața muncii),

- dorința de a îmbunătăți nivelul de trai sau sărăcia populației,
- disponibilitatea de locuință pentru tineri specialiști la prețuri accesibile,
- dezvoltarea economiei, informare, asigurarea și încurajarea mobilitatea forței de muncă din partea statului,
- ineficiența politicii migraționale la nivel regional,
- diferențierea dezvoltării economice a regiunilor,
- nivelul dezvoltării a întreprinderilor mici,
- munca ineficientă a serviciilor pentru ocuparea forței de muncă,
- investiții insuficiente din partea firmelor în capitalul uman, salarii mici, dificultăți în adaptarea profesională.

Concluzii

Studiul mobilității forței de muncă în Republica Moldova a analizat modelele acestui fenomen. Au fost evidențiate factori obiective și subiective care afectează mobilitatea a forței de muncă. Printre parametrii obiective ai mobilității au fost evidențiate: nivelul mediu al salariilor, structura activităților economice, tensiunea pieței forței de muncă regionale, calificările profesionale ale forței de muncă din regiune. Totodată, disparitățile regionale socio-economice și inegalitatea socială, contribuie nemijlocit la mobilitatea geografică a forței de muncă, deoarece capacitatea de găsi un lucru potrivit, este strâns legată de statutul socioeconomic al indivizilor, precum și al regiunilor unde ei locuiesc. Printre factori subiectivi putem distinge valori, atitudini, cauze ale comportamentului de muncă, interesele și nevoile individului care în prezentul studiul au fost mai puțin examinate și reflectate. După opiniile noastre acest compartiment necesită cercetări sociologice suplimentare. În general, concluziile sugerează că la nivel european, modelele mobilității forței de muncă și nivelurile fluxurilor pieței forței de muncă foarte deferite. Totodată, experiența europeană demonstrează că accentul se pune pe dezvoltarea politicilor de promovare a creșterii mobilității forței de muncă, atât cea de tip ocupațională, cât și cea de tip geografic (între regiuni și țări), pentru că acest fenomen contribuie la progresul social și economic, la un grad mai înalt de ocupare a forței de muncă și la o dezvoltare echilibrată și durabilă. Concomitent, mobilitatea forței de muncă contribuie la adaptarea economiei și a forței de muncă la condițiile mediului economic existent în cadrul unei economii bazată pe cunoștință. Acest studiul a subliniat importanța mobilității forței de muncă în reducerea Ratei șomajului, schimbarea tehnologică și creșterea economică. Fără mobilitatea forței de muncă, inovația va limita oferta dar în caz deficitului forței de muncă nivel înalt de imobilitate poate pune presiune asupra salariilor pe piața forței de muncă. Astfel, mobilitate forței de muncă asigură o piață a muncii mai competitivă. Totodată, nivelul ridicat de mobilitate a forței de muncă provoacă tensiune pe piața forței de muncă, deoarece cei cu studii mai avansate au posibilități mai mare de a găsi un loc de muncă potrivit dar alții pot pierde, dar alții ar putea pierde pentru că se luptă pentru a face față ritmului schimbării.

Principalele activități care pot avea cel mai mare impact asupra schimbărilor pe piața forței de muncă pot fi următoarele:

- promovarea schimbărilor structurale care însoțesc dezvoltarea economică a regiunilor și sugerează o creștere a mobilității forței de muncă;
- implementarea politicilor statului în vederea creării noilor locuri de muncă și creșterea eficienței celor existente, îmbunătățirea sistemului de instruire și recalificare, încurajarea angajatorilor care creează sau actualizează locuri de muncă prin reglementare indirectă (beneficii fiscale, subvenții de stat etc.), îmbunătățirea legislației privind ocuparea forței de muncă;
- modificarea politicii de remunerare în vedere asigurării interesului strategic ale statului și crearea condițiilor atractive de muncă, ce ar contribui la stoparea migrației tinerilor;
- reforma continuă a educației care va contribui la creșterea mobilității cu o atenție deosebită pe programe speciale de învățământ de afaceri la distanță;

- promovarea managementului resurselor umane în vederea asigurării unui echilibru optim de mobilitate și stabilitate a forței de muncă;

- promovarea politicilor strategice naționale ce țin de bunăstarea populației, lupta împotriva sărăciei, inegalității, excluziunii sociale a populației în situații de risc social, precum și aplicarea cerințelor reflectate în Regulamentul Consiliului nr. 1612/68/CEE, din 15 octombrie 1968, cu privire la libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității.

Toate aceste acțiuni vor contribui la sporirea îmbunătățiri situației pe piața muncii, precum și la sporirea gradului de ocupare a populației aflate pe piața muncii, pe fiecare regiune din țară.

Referințe bibliografice

1. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ. Populația cu reședință obișnuită și indicatorii demografici revizuiți (2014-2019) [citată 21 iunie 2020]. Disponibil: <http://statbank.statistica.md/>
2. Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității [citată 11 iunie 2020]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A31968R1612>
3. MINISTERUL ECONOMIEI ȘI INFRASTRUCTURII. Informație operativă cu privire la evoluția social - economică a Republicii Moldova [citată 10 septembrie 2020]. Disponibil: <http://mei.gov.md/ro/documents-terms/situatia-macroeconomica-note-informative-privind-evolutia-social-economica>
4. EUROPA 2020. O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii [citată 12 august 2020]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020>, http://www.ajutordestat.ro/wp-content/uploads/2020/02/Strategia-Lisabona-noua-ro_593ro.pdf
5. PETTINGER, T. Mobility of labour. 2016, 03 december [citată 11 mai 2020]. Disponibil: <https://www.economicshelp.org/blog/24414/labour-markets/mobility-of-labour/>
6. BUKODI, E., RÓBERT, P. Occupational mobility in Europe. Eurofound. 2007. [citată 21 iunie 2020]. Disponibil: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2007/labour-market-social-policies/occupational-mobility-in-europe>
7. AUER, P. Protected mobility for employment and decent work: labour market security in a globalised world. In: Journal of Industrial Relations. 2006, vol. 48, no. 1, pp. 21-40. ISSN 0022-1856 [citată 02 iunie 2020]. Disponibil: <https://doi.org/10.1177/0022185606059312>
8. EUROPEAN COMMISSION. Employment in Europe 2007. 2007, october, 324 p. ISSN 1016-5444 [citată 21 iunie 2020]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion>
9. ANGELESCU, C., ZAVERA, I. Mobilitatea forței de muncă în armonie cu reducerea vulnerabilităților.
10. ANGELESCU, C., ZAVERA, I. Mobilitatea forței de muncă în armonie cu reducerea vulnerabilităților. 2017. 11 p [citată 18 iulie 2020]. Disponibil: http://www.rjlss.ro/wp-content/uploads/2017/02/Angelescu_RJLSS.pdf
11. DUDU, S. Economic and Social Effects of Labour Mobility in The European Union. 2018, 23-25 january [citată 21 iunie 2020]. Disponibil: https://lisbon2018.econworld.org/papers/Dudu_Economic.pdf
12. EUROPEAN COMMISSION. Geographical and labour market mobility. 2010, june. 221 p. [citată 21 iunie 2020]. Disponibil: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_337_en.pdf
13. INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION. The leading source of labour statistics [citată 22 august 2020]. Disponibil: <http://laborsta.ilo.org/>
14. INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION [citată 16 mai 2020]. Disponibil: <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/kilm/index.htm>

Recomandat spre publicare: 23.12.2020